

OBVEZA IZVRŠENJA KONAČNIH PRESUDA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA – U POVODU ODLUKE I RJEŠENJA USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE BROJ U-III/3304/2011 OD 23. SIJEČNJA 2013.

Stručni rad

UDK 341.231.145(4)(094.8)

347.952:341.231.145(4)

342.565.2(497.5)

Primljeno: 25. ožujka 2013.

Zoran Burić, dipl.iur.*

U radu se analizira prva odluka koju je Ustavni sud Republike Hrvatske donio vezano uz pitanja izvršenja konačnih presuda Europskog suda za ljudska prava. Kao temelj za analizu odluke, uvodno se općenito iznose prevladavajuća stajališta o pravnoj obvezatnosti konačnih presuda Europskog suda te o nadzoru nad njihovim izvršenjem i mjerama koje države članice mogu poduzeti radi njihova izvršenja. Analizi odluke Ustavnog suda prethodi kratak uvod u činjenice slučaja i domaće postupke koji su prethodili postupku pred Ustavnim sudom. Analiza odluke Ustavnog suda usmjerena je u prvom redu na najvažnija načelna stajališta koja je iznio Ustavni sud: o pravnoj obvezatnosti konačnih presuda Europskog suda i ustavnopravnoj osnovi za njihovo izvršenje te o obvezi nadležnih domaćih tijela da u postupcima vezanima uz izvršenje konačnih presuda Europskog suda domaće pravo tumače u skladu s obvezama koje za Republiku Hrvatsku proizlaze iz Europske konvencije i prakse Europskog suda (obveza konvencijsko-konformnog tumačenja domaćeg prava). U zaključku se analizira važnost odluke Ustavnog suda za hrvatski pravni sustav i njezin doseg.

Ključne riječi: Europski sud za ljudska prava, izvršenje konačnih presuda Europskog suda za ljudska prava, Ustavni sud Republike Hrvatske

---

1. UVOD

Ustavni sud Republike Hrvatske (dalje: Ustavni sud) na svojoj je sjednici od 23. siječnja 2013. donio odluku kojom je usvojio ustavnu tužbu podnositelja Zdravka Vanjka, i to zbog propusta domaćih sudova da „izvrše konačnu i obvezujuću presudu Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Vanjak protiv Hrvatske*“¹. Propustom izvršenja navedene presude došlo je do povrede članka 46. stavka 1. Europske konvencije te članaka 115. stavka 3. i 134. Ustava. Ustavni je sud odluke donesene u postupcima u

---

* Zoran Burić, dipl.iur., asistent na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

¹ Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-III/3304/2011 od 23. siječnja 2013., Narodne novine, br. 13/2013, toč. I. izreke Odluke.

kojima su nadležna tijela propustila izvršiti konačnu presudu Europskog suda ukinuo² te predmet vratio na ponovno postupanje nadležnom prvostupanjskom tijelu. Navedena odluka prva je u kojoj je Ustavni sud utvrdio takav propust, a postupak u kojem je donesena prvi je u kojem je Ustavni sud dobio priliku odlučivati o pitanjima vezanima za izvršenje konačnih presuda Europskog suda. Ustavni je sud tu priliku iskoristio ne samo za rješavanje konkretnog slučaja nego i za proklamaciju niza općih ustavnopravnih stajališta vezanih uz ta pitanja. Zbog toga je riječ o iznimno važnoj odluci, koja zaslužuje da se šira znanstvena i stručna javnost detaljnije upozna s njezinim sadržajem.

Rad u kojem se odluka predstavlja podijeljen je u tri tematske cjeline. U prvoj se iznose načelna stajališta o pravnoj obvezatnosti konačnih presuda Europskog suda i o njihovu izvršenju (2.), u drugoj se cjelini iznosi sadržaj odluke Ustavnog suda (3.), a u trećem se dijelu, zaključku, sintetiziraju spoznaje iz prvih dvaju dijelova (4.).

2. OPĆENITO O PRAVNIM UČINCIMA I OBVEZI IZVRŠENJA KONAČNIH PRESUDA EUROPSKOG SUDA

2.1. Pravna obvezatnost konačnih presuda Europskog suda

Pravna obvezatnost konačnih presuda Europskog suda za ljudska prava (dalje: Europski sud) utemeljena je na odredbi članka 46. stavka 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Europska konvencija, Konvencija). Sukladno toj odredbi, „visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke“. Tom odredbom učinci konačne presude Europskog suda ograničeni su na stranke u sporu pred Europskim sudom, odnosno djeluju *inter partes*. Sama Konvencija ne priznaje konačnim presudama Europskog suda učinak *erga omnes*, odnosno Konvencija ne predviđa pravnu obvezatnost presuda Europskog suda i za one ugovorne stranke koje nisu bile stranke u konkretnom postupku pred Europskim sudom.³ Ipak, danas prevladava shvaćanje da konačne presude Europskog suda imaju i (barem *de facto*) *erga omnes* učinak.⁴

Teza o postojanju *erga omnes* učinaka konačnih presuda Europskog suda može se opravdati dvama međusobno povezanim argumentima. Prvi je okolnost da se Europski sud u pravilu pridržava pravnih standarda iznesenih u svojim ranijim odlukama,

---

² Odlukom Ustavnog suda ukinute su: presuda Upravnog suda Republike Hrvatske broj: Us-12153/2010 od 14. travnja 2011., rješenje Ministarstva unutarnjih poslova, Uprava za pravne poslove i ljudske potencijale, Odjela disciplinskog sudovanja, Odsjeka drugostupanjskog disciplinskog sudovanja, broj: 511-01-158-II-39191/1-2010 od 6. rujna 2010. te Rješenje Ministarstva unutarnjih poslova, Uprava za pravne poslove i ljudske potencijale, Odjela disciplinskog sudovanja, Odsjeka prvostupanjskog disciplinskog sudovanja, Rijeka, klasa: 511-01-158-RI-15626/03-2010 od 12. svibnja 2010.

³ Omejec, Jasna, *Vijeće Europe i Europska unija, Institucionalni i pravni okvir*, Novi informator, Zagreb, 2008., str. 257.

⁴ Zupančić, Boštjan M., *Constitutional Law and the Jurisprudence of the European Court of Human Rights: An Attempt at a Synthesis*, German Law Journal, br. 2/2001, § 4, dostupno na <http://www.germanlawjournal.com/index.php?pageID=11&artID=30> (11. III. 2013.)

odnosno da pravo koje kroz svoju judikaturu proizvodi Europski sud ima karakteristike precedentnog prava.⁵ Prema riječima Europskog suda, „iako Sud nije formalno obvezan slijediti svoju raniju praksu, u interesu pravne sigurnosti, predvidljivosti i jednakosti pred zakonom ne bi trebao odstupati, bez dobrih razloga, od precedenata iznesenih u ranijim slučajevima“.⁶ „Dobri razlozi“ koji bi mogli opravdati odstupanje od ranije prakse svode se na potrebu prilagodbe judikature Europskog suda „promijenjenim okolnostima u odnosnoj državi i unutar država stranaka općenito“ kako bi „Konvencija bila tumačena i primjenjivana na način koji prava njome zajamčena čini praktičnima i učinkovitima, a ne teoretskima i iluzornima“.⁷ Imajući u vidu činjenicu da se Sud pridržava vlastitih odluka, države stranke svoje pravo i praksu prilagođavaju praksi Europskog suda ustanovljenoj i u onim slučajevima u kojima same nisu bile stranke, svjesne da bi se u budućnosti i one u sličnom slučaju mogle pojaviti kao postupovne stranke pred Sudom. Na taj način, djelujući „preventivno“ na države stranke, praksa Europskog suda ostvaruje *erga omnes* učinke.⁸ „Preventivnim“ djelovanjem judikature Europskog suda ostvaruju se i njezini harmonizacijski učinci – standardi zaštite ljudskih prava ustanovljeni u judikaturi Europskog suda bivaju prihvaćeni od država članica Vijeća Europe u njihovim nacionalnim pravnim porecima.⁹

2.2. Izvršenje presuda Europskog suda

Kao što je prethodno kazano, tužena država, ako je u konačnoj presudi Europskog suda utvrđena povreda Konvencije, dužna je podvrgnuti se navedenoj presudi.¹⁰ Potrebno je napomenuti da su, u odnosu na države stranke, presude koje donosi Europski sud deklaratorne naravi.¹¹ „To znači da Europski sud nije kasacijski sud u odnosu na presude nacionalnih sudova država ugovornica“,¹² odnosno „da ne može izravno ukinuti neku pravomoćnu presudu domaćeg suda ili neku zakonodavnu odredbu, za koje je utvrdio da su suprotne Konvenciji“.¹³ Na koji se onda način tužena država podvrgava presudama

---

⁵ Harris, David; O'Boyle, Michael; Warbrick, Colin, *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford University Press, 2009., str. 17.

⁶ *Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtjev br. 28957/95, presuda od 11. srpnja 2002., § 74.
⁷ *Ibid.*

⁸ Helfer, Laurence R.; Voeten, Erik, *International Courts as Agents of Legal Change: Evidence from LGBT Rights in Europe*, International Organization, Vol. 67/2013 (u postupku objave), str. 6-7, dostupno na Social Science Research Networku (SSRN):

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1850526 (11. III. 2013.)

U istom smislu, neki autori govore o „odvraćajućem učinku“ (*deterrent effect*) prakse Europskog suda, kroz koju „isijava stalan pritisak na održavanje usvojenih standarda zaštite ljudskih prava i na promjenu diljem nove Europe“, Harris/O'Boyle/Warbrick, *op. cit.*, bilj. 5, str. 32.

⁹ Zupančić, *op. cit.*, bilj. 4, § 14.

¹⁰ *Supra*, 2. 1.

¹¹ Omejec, Jasna, *op. cit.*, bilj. 3, str. 248.

¹² *Ibid.*

¹³ Vajić, Nina, *Djelovanje Europskog suda za ljudska prava s osvrtom na presude protiv Republike Hrvatske*, Godišnjak tribine Pravnog fakulteta u Zagrebu i Kluba pravnika grada Zagreba, Godišnjak tribine br. 1., Zagreb, 2002., str. 292.

Europskog suda, odnosno na koji se način konačna presuda Europskog suda izvršava u nacionalnim porecima država stranaka?

Postoje tri vrste mjere koje države stranke mogu poduzeti u okviru svoje obveze izvršenja konačnih presuda Europskog suda: isplata pravične naknade dosuđene sukladno članku 41. Konvencije, poduzimanje pojedinačnih mjera i poduzimanje općih mjera.¹⁴

Sukladno članku 41. Konvencije „Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci“. Radi se o najčešćoj obvezi država ugovornica u okviru izvršenja Konvencije koju Europski sud izrijekom određuje u svojoj presudi.¹⁵ Isplata pravične naknade kao oblik izvršenja presude Europskog suda rijetko je problematična u praksi.¹⁶ Iako Europski sud često dosuđuje pravičnu naknadu podnositelju zahtjeva nakon što utvrdi da je došlo do povrede Konvencijom zajamčenog prava, to ne znači da je dosuđivanje pravične naknade u novčanom iznosu nužno. Europski sud može zaključiti „da je utvrđivanje povrede nekog konvencijskog prava, sadržano u presudi, samo po sebi dostatna pravična naknada“¹⁷ te odbiti dosuditi pravičnu naknadu u novčanom iznosu.¹⁸

Pojedinačne se mjere poduzimaju u odnosu na podnositelja zahtjeva, odnosno žrtvu povrede Konvencije,¹⁹ a njihov je smisao da se „okonča povreda Konvencije, odnosno da se oštećena osoba vrati, koliko je to moguće, u istu situaciju u kojoj bi se nalazila da nije došlo do povrede Konvencije“.²⁰ Smisao je pojedinačnih mjera, dakle, *restitutio in*

---

¹⁴ Harris/O'Boyle/Warbrick, *op. cit.* bilj., 5, str. 873. *Usp.* Lukina-Karajković, Lidija, *Izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 2/2003, str. 408.

¹⁵ Omejec, *op. cit.*, bilj. 3, str. 250. Tako je, primjerice u presudi *Vanjak protiv Hrvatske*, koja se detaljnije razmatra kasnije u radu (*infra*, III. 1.), Europski sud podnositelju zahtjeva dosudio pravičnu naknadu na ime nematerijalne štete u iznosu od 1.800,00 eura, *Vanjak protiv Hrvatske*, zahtjev br. 29889/04, presuda od 14. siječnja 2010., § 82.

¹⁶ Harris/O'Boyle/Warbrick, *op. cit.*, bilj. 5, str. 874.

¹⁷ Omejec, *op. cit.*, bilj. 3, str. 250.

¹⁸ V. primjerice neke od „hrvatskih“ slučajeva u kojima je Europski sud tako postupio: *Hanževački protiv Hrvatske*, zahtjev br. 17182/07, presuda od 16. travnja 2009., § 35, *Maresti protiv Hrvatske*, zahtjev br. 55759/07, presuda od 25. lipnja 2009., § 75, *Prežec protiv Hrvatske*, zahtjev br. 48185/07, presuda od 15. listopada 2009., § 47, *Krnjak protiv Hrvatske*, zahtjev br. 11228/10, presuda od 28. lipnja 2011., § 61. Za sažetak navedenih presuda, v. Đurđević, Zlata; Ivičević Karas, Elizabeta (ur.), *Presude Europskog suda za ljudska prava protiv Republike Hrvatske u kaznenim predmetima*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2013. O isplati pravične naknade kao obliku izvršenja konačne presude Europskog suda, v. White, Robin C. A.; Ovey, Clare, *The European Convention on Human Rights*, Oxford University Press, 2010., str. 55-57.

¹⁹ „Pojedinačne mjere uvijek su osobne naravi i provode se samo prema nominalno određenoj osobi koja je presudom Europskog suda proglašena žrtvom povrede konvencijskih prava“, Omejec, *op. cit.*, bilj. 3, str. 252.

²⁰ Pravilo 6(2)(b)(i) Pravidnika Odbora ministara za nadzor nad izvršenjem presuda i uvjeta prijateljskih rješenja (*Rules of the Committee of Ministers for the Supervision of the Execution of Judgments and of the*

integrum.²¹ Pojedinačne mjere mogu biti različite, a njihov izbor ovisi o okolnostima pojedinog slučaja.²² Može se, primjerice, raditi o brisanju neutemeljene osude iz kaznene evidencije, izdavanju boravišne dozvole ili ponavljanju postupka pred nadležnim domaćim tijelima.²³ Pojedinačna mjera čije se izvršenje najčešće zahtijeva od država stranaka jest ponavljanje postupka pred nadležnim domaćim tijelima.²⁴ Ta je mjera osobito česta u slučajevima u kojima je do povrede prava zajamčenih Konvencijom došlo u kaznenom postupku tužene države.²⁵

Opće mjere poduzimaju se „kako bi se spriječile nove povrede istovjetne onima koje su utvrđene ili kako bi se okončale trajne povrede“.²⁶ Za razliku od pojedinačnih mjera, koje su usmjerene na podnositelja zahtjeva, odnosno na žrtvu povrede Konvencijom zajamčenih prava, opće su mjere usmjerene na državu ugovornicu.²⁷ Te mjere mogu obuhvaćati, primjerice, zakonodavne promjene, promjene sudske i administrativne prakse ili objavu odluke Suda na jeziku odnosne države i njezinu raspodjelu vlastima kojih se to tiče.²⁸

U odnosu na mjere koje država može poduzeti u okviru izvršenja konačne presude Europskog suda, postoji razlika ovisno o tome radi li se o pravičnoj naknadi ili o pojedinačnim i općim mjerama. Kada se radi o pravičnoj naknadi, država nema mogućnosti izbora, nego podnositelju zahtjeva mora isplatiti iznos pravične naknade koju je u svojoj presudi odredio Sud.²⁹ Kada se radi o pojedinačnim ili općim mjerama, država, u načelu, ima pravo izabrati koje će mjere poduzeti. Međutim, u tom izboru nije neograničena. Ograničenja joj postavljaju u prvom redu sama presuda Europskog suda – izabrana sredstva moraju biti u skladu sa zaključcima navedenima u presudi Suda – te Odbor ministara kroz svoju nadzornu funkciju nad izvršenjem konačnih presuda Europskog suda.³⁰

Terms of Friendly Settlements) usvojenoga od strane Odbora ministara 10. svibnja 2006. na 964. susretu zamjenika ministara, dostupno na: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=999329> (11. III. 2013.)

²¹ Omejec, *op. cit.*, bilj. 3, str. 250-251.

²² Harris/O'Boyle/Warbrick, *op. cit.*, bilj. 5, str. 875.

²³ Bilješka 1 uz Pravilnik, *op. cit.*, bilj. 20. Za popis najvažnijih pojedinačnih mjera u dotadašnjoj praksi Odbora ministara, v. Omejec, *op. cit.*, bilj. 3, str. 251.

²⁴ White/Ovey, *op. cit.*, bilj. 18, str. 57.

²⁵ *Ibid.* Autori navode dvije tipične situacije u kojima je ponavljanje kaznenog postupka prikladna mjera za izvršenje konačne presude Europskog suda: kada je u domaćem kaznenom postupku došlo do povrede članka 6. Konvencije te kada je do osude u kaznenom postupku došlo primjenom materijalnog kaznenog prava koje je Europski sud ocijenio nesuglasnim Konvenciji.

²⁶ Pravilo 6(2)(b)(ii) Pravilnika, *op. cit.*, bilj. 20.

²⁷ Omejec, *op. cit.*, bilj. 3, str. 252.

²⁸ Bilješka 2 uz Pravilnik, *op. cit.*, bilj. 20.

Poduzimanje općih mjera može značiti uvođenje znatnih promjena u pravne sustave država stranaka Konvencije, za neke od njih v. White/Ovey, *op. cit.*, bilj. 18, str. 58.

²⁹ U tom je smislu obveza isplate pravične naknade iznimka od načela da konačne presude Europskog suda imaju za tuženu državu samo deklaratorne učinke, Lukina-Karajković, *op. cit.*, bilj. 14, str. 410.

³⁰ Omejec, *op. cit.*, bilj. 3, str. 248-249.

Europski sud nadležan je kroz svoje odluke tumačiti Konvenciju i presuđivati je li došlo do povrede njezinih odredaba. Međutim, sam Sud nije nadležan izvršavati svoje odluke.³¹ Za izvršavanje konačnih presuda Europskog suda, u skladu s člankom 46. stavkom 2. Konvencije,³² brine se Odbor ministara Vijeća Europe (dalje: Odbor ministara). Odbor ministara prati mjere koje poduzima odgovorna država te, nakon što utvrdi da je država poduzela sve potrebne mjere kako bi izvršila presudu, donosi konačnu rezoluciju kojom okončava postupak izvršenja.³³ Pravno gledajući, Odbor ministara malo toga može učiniti kako bi se država stranka pridržavala njegovih preporuka u pogledu izvršenja konačnih presuda Europskog suda. Jedina sankcija koja mu stoji na raspolaganju jest isključivanje odnosne države stranke iz članstva u Vijeću Europe, što se u dosadašnjoj praksi Odbora ministara nikad nije dogodilo.³⁴ Međutim, država stranka Konvencije koja se u izvršenju konačnih presuda Europskog suda ne pridržava preporuka što ih u okviru svojih nadzornih ovlasti daje Odbor ministara izložena je različitim oblicima političkih pritisaka, koji su sustav nadzora nad izvršenjem konačnih presuda Europskog suda učinili učinkovitim.³⁵

Protokolom broj 14 uz Konvenciju³⁶ izvršene su određene promjene u sustavu nadzora nad izvršenjem konačnih presuda Europskog suda. Odboru ministara dane su ovlasti da od Europskog suda, u slučajevima kada u Odboru ministara postoji neslaganje o načinu na koji bi se trebala izvršiti konačna presuda Europskog suda, zatraži tumačenje njegove odluke te mu je dana ovlast da protiv države koja ne izvrši konačnu presudu Europskog suda pred Sudom pokrene postupak u kojem bi se moglo utvrditi da je odnosna država propustila ispuniti obveze koje za nju proizlaze iz konačne presude Suda.

---

³¹ Harris/O'Boyle/Warbrick, *op. cit.*, bilj. 5, str. 871.

³² „Konačna presuda dostavlja se Odboru ministara, koji nadzire njezino izvršenje.“

³³ Pravilo 17 Pravilnika, *op. cit.*, bilj. 20.

³⁴ White/Ovey, *op. cit.*, bilj. 18, str. 62.

³⁵ *Ibid.*, str. 61-62.

³⁶ Protokol broj 14 uz Konvenciju stupio je na snagu 1. lipnja 2010. Republika Hrvatska ratificirala je Protokol broj 14 Zakonom o potvrđivanju Protokola br. 14 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, o izmjeni nadzornog sustava Konvencije od 27. siječnja 2006., Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 1/2006. Promjene u sustavu nadzora nad izvršenjem konačnih presuda Europskog suda učinjene su uvođenjem stavaka 3., 4. i 5. u članak 46. Konvencije. Spomenuti stavci glase:

„3. Ako Odbor ministara smatra da je nadzor nad izvršenjem konačne presude otežan nekim pitanjem tumačenja vezanim uz tu presudu, Odbor može predmet uputiti Sudu da odluči o tom pitanju. Odluka Odbora o upućivanju se donosi dvotrećinskom većinom predstavnika ovlaštenih sudjelovati u radu Odbora.

4. Ako Odbor ministara smatra da se neka visoka ugovorna stranka odbija podvrgnuti konačnoj presudi u sporu u kojemu je stranka, Odbor može nakon službene obavijesti toj stranci odlukom usvojenom dvotrećinskom većinom predstavnika ovlaštenih sudjelovati u radu Odbora, uputiti Sudu pitanje je li ta stranka propustila ispuniti svoje obveze iz stavka 1.

5. Ako Sud ustanovi povredu stavka 1., vratit će slučaj Odboru ministara kako bi ovaj razmotrio mjere koje treba poduzeti. Ako Sud ne ustanovi povredu stavka 1., vratit će slučaj Odboru ministara koji će zaključiti ispitivanje slučaja.“

3. ODLUKA I RJEŠENJE USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE BROJ U-III/3304/2011 OD 23. SIJEČNJA 2013.

3.1. Presuda ESLJP u predmetu *Vanjak protiv Hrvatske*

Europski sud za ljudska prava donio je u siječnju 2010. presudu kojom je utvrdio da je u disciplinskom postupku koji je vođen protiv gospodina Vanjka, a koji je imao za posljedicu prestanak radnog odnosa, došlo do povreda čl. 6. st. 1. Konvencije, koji jamči pravo na pravični postupak.³⁷ Okolnosti zbog kojih je ESLJP postupak ocijenio nepravičnim bile su vezane uz način na koji su u postupku korišteni dokazi koji su služili kao temelj za Vanjkovu osudu. Tri su dokaza i u sva tri slučaja radi se o izjavama koje su osobe dale policiji: izjava što ju je policiji dao sam Zdravko Vanjak, koji je u njoj priznao počinjenje disciplinskog djela što mu je stavljeno na teret (1) te izjave koje su policiji dali B. J. (2) i H. Č. (3).

U odnosu na Vanjkovo priznanje, Sud je ocijenio nespojivim s pravičnim postupkom način na koji su domaći nadležni sudovi reagirali na njegove tvrdnje o tome da je prilikom ispitivanja bio izložen psihičkom zlostavljanju te da je priznanje koje je dao policiji bilo iznuđeno. Naime, domaći su sudovi te Vanjkove prigovore u potpunosti ignorirali. Prema mišljenju Europskog suda, „podnositelj prigovor glede okolnosti njegova navodnog priznanja policiji nedvojbeno je zahtijevao dodatno ispitivanje od strane nadležnih nacionalnih tijela, a osobito je podrazumijevao obvezu tih tijela da iznesu razloge za prihvaćanje podnositeljeva navodnog priznanja – koje je on naknadno zanijekao – kao točnoga i autentičnoga. Budući da u disciplinskom postupku protiv podnositelja zahtjeva nisu ispunjeni ti uvjeti, to znači da u utvrđenjima nacionalnih tijela nisu poštivana jamstva poštenog suđenja“.³⁸

U odnosu na izjave koje su policiji dali B. J. i H. Č., problem je bila činjenica da je sadržaj tih izjava tijekom postupka pred domaćim sudskim tijelima za njega i njegova branitelja ostao tajana. Naime, ni gospodin Vanjak ni njegov branitelj nisu bili nazočni ispitivanju tih osoba u policijskoj postaji niti im je dostavljena izjava koje su te osobe dale policiji niti su te osobe ispitane u disciplinskom postupku niti su njihove izjave tijekom postupka pročitane niti je u odluci disciplinskog suda opisan sadržaj tih izjava ili njihovo značenje za utvrđivanje Vanjkove odgovornosti. „Time što su propustili podnositelju zahtjeva dostaviti izjave o kojima je riječ i time što su propustili navesti sadržaj tih izjava u bilo kojoj od faza postupka, nacionalni sudovi koji su postupali u podnositeljevu predmetu spriječili su podnositelja da iznese primjedbe ili tvrdnje u odnosu na te izjave, iako je podnositeljeva disciplinska odgovornost utvrđena na temelju njih. Ukratko, podnositelj zahtjeva nije dobio dovoljno informacija koje bi mu omogućile propisno sudjelovanje u

³⁷ *Vanjak protiv Hrvatske*, zahtjev br. 29889/04, presuda od 14. siječnja 2010., § 62. O presudi Europskog suda u slučaju *Vanjak* već se pisalo u hrvatskoj znanstvenoj i stručnoj javnosti, v. Juras, Damir, *Izvođenje dokaza saslušanjem svjedoka u disciplinskom postupku*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 3/2011, str. 649.-662. Za sažetak presude v. Đurđević/Ivičević Karas, *op. cit.*, bilj. 18, str. 79.-84.

³⁸ *Vanjak protiv Hrvatske*, § 61.

postupku.³⁹ U odnosu na te izjave, podnositelju je zahtjeva uskraćeno pravo na kontradiktorni postupak.⁴⁰ „U ovome predmetu, da bi se ispunio uvjet poštivanja prava na pošteno suđenje, (...) bilo je potrebno podnositelju zahtjeva pružiti priliku da iznese svoje primjedbe na izjave koje su policiji dali B. J. i H. Č.“⁴¹

3.2. Izvršenje presude *Vanjak protiv Hrvatske* pred domaćim sudovima

Nakon konačnosti⁴² presude ESLJP u predmetu *Vanjak protiv Hrvatske* gospodin Vanjak podnio je zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke Europskog suda iz članka 502. Zakona o kaznenom postupku (dalje: ZKP) nastojeći na taj način ishoditi ponovno suđenje i izmjenu ranije odluke o prestanku radnog odnosa. Naime, gospodin Vanjak smatrao je da je za pravilno izvršenje konačne presude Europskog suda u njegovu slučaju nužno da mu nadležni domaći sud omogući ponovno suđenje u istoj stvari, odnosno obnovu postupka.⁴³

Budući da se, u skladu s tadašnjim tekstom odredbe čl. 502. ZKP-a, morao pozvati na neki razlog za obnovu postupka,⁴⁴ gospodin Vanjak pozvao se na osnovu iz članka 501. stavka 1. točke 3. ZKP-a⁴⁵ kvalificirajući presudu Europskog suda u svojem zahtjevu kao „novu činjenicu“.⁴⁶

---

³⁹ *Ibid.*, § 54.

⁴⁰ *Ibid.*, § 52.

⁴¹ *Ibid.*, § 56.

⁴² Uvjete pod kojima presude Europskog suda postaju konačne propisuje članak 44. Konvencije. Prema njemu:

1. Presuda velikog vijeća je konačna.

2. Presuda vijeća je konačna:

a) kada stranke izjave da neće uložiti zahtjev za podnošenje slučaja velikom vijeću; ili

b) tri mjeseca nakon dana donošenja presude, ako nije uložena zahtjev za podnošenje slučaja velikom vijeću; ili

c) kad odbor velikoga vijeća odbije zahtjev o podnošenju na temelju članka 43.

U konkretnom je slučaju presuda postala konačna ispunjenjem uvjeta iz članka 44. stavka 2. točke b) Konvencije – istekom tri mjeseca od dana donošenja presude, dakle 14. travnja 2010.

⁴³ *Op. cit.*, bilj. 1., § 15. 1., § 37.

⁴⁴ Čl. 502. ZKP-a u relevantno je vrijeme glasilo:

Odredbe o obnovi kaznenog postupka će se primijeniti i u slučaju kada je podnesen zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske (dalje: Ustavni sud) kojom je poništen ili ukinut propis na temelju kojeg je bila donesena pravomoćna osuda ili na temelju odluke Europskog suda za ljudska prava koja se odnosi na neki razlog za obnovu kaznenog postupka.

⁴⁵ Čl. 501. st. 1. toč. 3. ZKP-a glasi:

(1) Kazneni postupak završen pravomoćnom presudom može se obnoviti u korist osuđenika bez obzira je li prisutan, ako:

...

3) se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji su sami za sebe ili u svezi s prijašnjim dokazima prikladni da prouzroče oslobođenje osobe koja je bila osuđena ili njezinu osudu po blažem kaznenom zakonu,

⁴⁶ *Op. cit.*, bilj. 1., § 15 – 15. 1.

Prvostupanjski disciplinski sud odbacio je zahtjev gospodina Vanjka s obrazloženjem da „činjenice i dokazi koje je u svom zahtjevu istaknuo i priložio podnositelj nisu prikladni da se na temelju istih dopusti obnova disciplinskog postupka“^{47,48} Prvostupanjski disciplinski sud nije se složio s tumačenjem članka 501. stavka 1. točke 3. ZKP-a koje je u svojem zahtjevu ponudio gospodin Vanjak, a prema kojem presuda Europskog suda, u smislu te odredbe, predstavlja novu činjenicu. Naime, prvostupanjski disciplinski sud zaključio je da u postupku pred Europskim sudom nije iznesena niti utvrđena ni jedna nova činjenica, odnosno dokaz koji nisu bili poznati i izneseni u postupku pred domaćim nadležnim sudovima. Prema mišljenju prvostupanjskoga disciplinskog suda, kako u postupku pred Europskim sudom nije iznesena ni jedna „postupovna novost“ u smislu objektivno nove činjenice ili novog dokaza, tako ni sama ta odluka ne može predstavljati novu činjenicu u smislu članka 501. stavka 1. točke 3. ZKP-a.⁴⁹

Gospodin Vanjak žalio se na ovakvo rješenje prvostupanjskoga disciplinskog suda. Drugostupanjski je disciplinski sud, u osnovi ponavljajući iste argumente koje je iznio prvostupanjski disciplinski sud, njegovu žalbu odbio kao neosnovanu.⁵⁰ Protiv rješenja drugostupanjskoga disciplinskog suda gospodin Vanjak podnio je tužbu Upravnom sudu, ali je Upravni sud zauzeo načelno pravno stajalište istovjetno onima iznesenima u rješenjima prvostupanjskoga i drugostupanjskoga disciplinskog suda: „presuda Europskog suda nije sama po sebi nova činjenica niti dokaz osnovom kojeg se obnova postupka može dopustiti“.⁵¹

3.3. Postupak pred Ustavnim sudom

Nakon presude Upravnog suda gospodin Vanjak pokrenuo je pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske postupak u povodu ustavne tužbe. U svojoj se tužbi pozivao na povredu niza ustavnih prava do kojih je došlo u postupcima pred domaćim sudovima pokrenutima zahtjevom za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke Europskog suda. Istaknuo je povredu „ustavnog prava iz članka 14. st. 2. Ustava RH kojim se jamči jednakost svih pred zakonom i ustavnog prava iz članka 29. st. 1. Ustava RH kojim se jamči pravično suđenje te povreda ustavnog prava iz članka 18. Ustava RH kojim se jamči pravo na adekvatan pravni lijek“.⁵² Ustavni je sud, odlučujući o

---

⁴⁷ Rješenje Ministarstva unutarnjih poslova, Uprave za pravne poslove i ljudske potencijale, Odjela disciplinskog sudovanja, Odsjeka prvostupanjskog disciplinskog sudovanja, Rijeka, klasa: 511-01-158-RI-15626/03-2010 od 12. svibnja 2010., citirano prema *op. cit.*, bilj. 1, § 16. 1.

⁴⁸ *Op. cit.*, bilj. 1, § 16 – 16. 1.

⁴⁹ *Ibid.*, § 16. 3.

⁵⁰ Rješenje Ministarstva unutarnjih poslova, Uprave za pravne poslove i ljudske potencijale, Odjela disciplinskog sudovanja, Odsjeka drugostupanjskog disciplinskog sudovanja, broj: 511-01-158-II-39191/1-2010 od 6. rujna 2010., citirano prema *op. cit.*, bilj. 1, § 17 – 17. 2.

⁵¹ Presuda Upravnog suda Republike Hrvatske broj: Us-12153/2010 od 14. travnja 2011., citirano prema *op. cit.*, bilj. 1, § 18. 1.

⁵² *Op. cit.*, bilj. 1., § 19.

dopustivosti prigovora iznesenih u ustavnoj tužbi, sve istaknute prigovore odbacio.⁵³ Bez obzira na to što je ocijenio da su svi prigovori koje je u ustavnoj tužbi istaknuo podnositelj nedopušteni, Ustavni je sud nastavio ispitivanje slučaja ocjenjujući „da je radi poštovanja međunarodnih obveza Republike Hrvatske te poštovanja ljudskih prava, najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske, dužan nastaviti ispitivanje ovog slučaja“.⁵⁴ Zaključno je utvrdio da je ustavna tužba podnositelja dopuštena, ali ne iz osnova istaknutih u njoj, nego s obzirom na temeljni problem na koji je ustavna tužba uputila, a to je neizvršenje presuda Europskog suda.⁵⁵ Pri tom je Ustavni sud osobito cijenio činjenicu da se radi o prvom slučaju koji se pojavio pred Ustavnim sudom koji se odnosi na izvršenje presuda Europskog suda te okolnost da ne postoji domaća sudska praksa koja na odgovarajući način odgovara na pitanja vezana uz izvršenje presuda Europskog suda koja su istaknuta u ustavnoj tužbi.⁵⁶

Ustavni je sud ustavnu tužbu podnositelja „iskoristio“ kako bi dao odgovore na pitanja „načelnog značenja“ koji rasvjetljavaju „opće obveze Republike Hrvatske u postupku izvršenja presuda i odluka Europskog suda“⁵⁷ te je, postupajući tako, odredio ustavnopravnu osnovu za izvršenje presuda Europskog suda (3. 3. 1.) te ustanovio obvezu konvencijski-konformnog tumačenja domaćeg prava (3. 3. 2.). Vraćajući se na činjenice konkretnog slučaja, Ustavni je sud sam upustio u konvencijski-konformno tumačenje odredaba ZKP-a o zahtjevu za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke Europskog suda (3. 3. 3.).

3.3.1. Ustavnopravna osnova za izvršenje presuda Europskog suda

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda međunarodni je ugovor kojega je Republika Hrvatska stranka od 5. studenoga 1997. Dajući izjavu na temelju članka 46. Konvencije, Republika Hrvatska priznala je jurisdikciju Europskog suda u svim predmetima koji se tiču tumačenja i primjene Konvencije. „Slijedom navedenog, izvršenje presuda Europskog suda u kojima je utvrđena povreda Konvencije treba razumjeti u prvom redu kao izvršenje međunarodne ugovorne obveze koju je Republika Hrvatska kao ugovorna strana prihvatila ratifikacijom Konvencije i priznavanjem jurisdikcije Europskog suda u svim predmetima koji se tiču tumačenja i primjene Konvencije.“⁵⁸ U vezi s tim, Ustavni je sud utvrdio sljedeće:

---

⁵³ *Ibid.*, § 19. 1. Razlozi zbog kojih je Ustavni sud odbacio sve prigovore podnositelja istaknute u ustavnoj tužbi ovdje se detaljnije ne razlažu. Valja samo napomenuti da je prigovor po osnovi članka 14. stavka 2. Ustava odbačen „zbog nenadležnosti *ratione materiae*“, prigovor iz članka 18. stavka 1. Ustava jer u njemu nije istaknuto „nijedno bitno ustavnopravno pitanje koje bi moglo dovesti do njegova razmatranja u postupku pred Ustavnim sudom“, a prigovor po osnovi članka 29. stavka 1. Ustava i članka 6. stavka 1. Konvencije zato jer je i on „nedopušten *ratione materiae*“. Detaljnije v. *ibid.*, § 20 – 25. 3.

⁵⁴ *Ibid.*, § 27.

⁵⁵ *Ibid.*, § 27. 1.

⁵⁶ *Ibid.*, § 27.

⁵⁷ *Ibid.*, § 26. 1.

⁵⁸ *Op. cit.*, bilj. 1, § 29. 2.

„ (...) ustavnopravna osnova za izvršenje presuda Europskog suda u Republici Hrvatskoj sadržana je u članku 46. stavku 1. Konvencije⁵⁹ u vezi s člancima 115. stavkom 3.⁶⁰ i 134.⁶¹ Ustava. Nadležna tijela obvezna su u svojim odlukama tu ustavnopravnu osnovu naznačiti uvijek kada je riječ o postupku izvršenja presuda Europskog suda zajedno s pravnom osnovom domaćeg prava mjerodavnom za konkretan slučaj.“⁶²

3.3.2. Obveza konvencijski-konformnog tumačenja domaćeg prava

„Zaključno, u pitanjima izvršenja presuda Europskog suda domaća sudska praksa mora se izgrađivati tako da uvažava međunarodnopravne obveze koje za Republiku Hrvatsku proizlaze iz Konvencije. Mora biti u suglasnosti s navedenim relevantnim pravnim stajalištima i praksom Europskog suda jer su one za Republiku Hrvatske obvezujući međunarodnopravni standardi.“⁶³

Ovim je riječima Ustavni sud za domaće sudove ustanovio obvezu konvencijski-konformnog tumačenja domaćeg prava u postupcima koji se odnose na izvršenje presuda Europskog suda. Osim što je ustanovio tu obvezu, Ustavni ju je sud i pobliže odredio – konvencijski-konformno tumačiti domaće pravo znači tumačiti ga u suglasnosti s relevantnim pravnim stajalištima i praksom Europskog suda. Na taj je način Ustavni sud domaće sudove stavio pred tešku i izazovnu zadaću. Naime, tumačenje domaćeg prava u skladu s relevantnim pravnim stajalištima i praksom Europskog suda pretpostavlja izvrsno poznavanje judikature Europskog suda, i to ne samo o slučajevima u kojima je Republika Hrvatska tužena strana. Ustavni sud pravna stajališta Europskog suda priznaje kao „obvezujuće međunarodnopravne standarde“, čime praksi Europskog suda priznaje *erga omnes* učinke.

Ustavni je sud u svojoj odluci istaknuo da „tumačenje domaćih pravnih normi (...) stvoreno u praksi domaćih sudova za unutarnje pravne stvari nije odlučujuće u postupku izvršenja presuda Europskog suda“.⁶⁴ Time je jasno ustanovio razliku između „unutarnjih pravnih stvari“ i „pravnih stvari s međunarodnopravnim elementima“.⁶⁵

---

⁵⁹ Članak 46. Obvezatna snaga i izvršenje presuda

1. Visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke.

...

⁶⁰ Članak 115.

...

Sudovi sude na temelju Ustava, zakona, međunarodnih ugovora i drugih važećih izvora prava.

⁶¹ Članak 134.

Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava.

⁶² *Op. cit.*, bilj. 1, § 30.

⁶³ *Ibid.*, § 32, § 44, toč. 1.

⁶⁴ *Op. cit.*, bilj. 1, § 38.

⁶⁵ *Ibid.*, § 36.

Kada se radi o pravnim stvarima koje predstavljaju izvršenje međunarodnih obveza Republike Hrvatske, da bi nadležni domaći sudovi ispravno postupali, mjerodavno domaće pravo potrebno je tumačiti u skladu s relevantnim međunarodnopravnim obvezama Republike Hrvatske. Kada se radi o obvezama koje proizlaze iz Konvencije, to znači obvezu tumačenja domaćeg prava u skladu s relevantnim odredbama Konvencije i relevantnom judikaturom Europskog suda.

3.3.3. Konvencijski-konformno tumačenje u konkretnom slučaju

Osim što je za domaće sudove ustanovio načelnu obvezu konvencijski-konformnog tumačenja domaćeg prava u postupcima izvršenja konačnih presuda Europskog suda, Ustavni je sud u svojoj odluci konvencijski-konformno protumačio odredbe ZKP-a o zahtjevu za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke Europskog suda. Ustavni je sud to morao učiniti kako bi odlučio o osnovanosti ustavne tužbe podnositelja, ali je na taj način istodobno domaćim sudskim tijelima pružio korisne smjernice za njihova buduća postupanja u izvršenju konačnih presuda Europskog suda. Time je ta odluka Ustavnog suda postala ne samo obvezatna nego i dobrodošla literatura za svakog domaćeg suca koji odlučuje u postupku izvršenja presude Europskog suda.

Prije svega valja napomenuti da su nadležni domaći sudovi u konkretnom slučaju o izvršenju presude Europskog suda u slučaju *Vanjak protiv Hrvatske* odlučivali na temelju odredbe članka 502. ZKP-a, koja je u trenutku odlučivanja Ustavnog suda, Zakonom o izmjenama i dopunama ZKP-a iz 2011.,⁶⁶ promijenjena. Osim što se promijenio naziv pravnog sredstva uređenoga tom odredbom (zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke Europskog suda preimenovan je u zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju konačne presude Europskog suda), promijenjene su i pretpostavke na temelju kojih se to pravno sredstvo može koristiti. Prije izmjena pretpostavka za podnošenje zahtjeva bila je da se odluka Europskog suda odnosi na neki razlog za obnovu postupka propisan ZKP-om,⁶⁷ a to je ograničenje izmjenama i dopunama ZKP-a iz 2011. otklonjeno.⁶⁸ U tom trenutku važeća potreba da se presuda Europskog suda podvede pod neki od ZKP-om propisanih razloga za obnovu kaznenog postupka navela je gospodina Vanjka da presudu Europskog suda u svojem zahtjevu za

---

⁶⁶ Članak 44. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku od 1. srpnja 2011., Narodne novine, br. 80/2011.

⁶⁷ *V. supra*, bilj. 44.

⁶⁸ Relevantni dio članka 502. ZKP-a sada glasi:

„(2) Odredbe o obnovi kaznenog postupka će se primijeniti i u slučaju kada je podnesen zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju konačne presude Europskog suda za ljudska prava kojom je u odnosu na okrivljenika utvrđena povreda prava i sloboda iz Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.“

„Članak 502. izmijenjen je na način koji predviđa obvezatnu obnovu postupka ako Ustavni sud ili Europski sud za ljudska prava utvrde da je presuda utemeljena na povredi ljudskih prava i temeljnih sloboda propisanih Ustavom ili međunarodnim ugovorom odnosno Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda“, iz obrazloženja Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku s Konačnim prijedlogom Zakona od 9. lipnja 2011., str. 24.-25.

izmjenu pravomoćne sudske odluke okvalificira kao „novu činjenicu“ u smislu članka 501. stavka 1. točke 3. ZKP-a.⁶⁹ Upravo je nespornost domaćih nadležnih sudova da presudu Europskog suda u slučaju *Vanjak protiv Hrvatske* prihvate kao „novu činjenicu“ u smislu odredaba ZKP-a koji uređuju razloge za obnovu postupka dovela do odbijanja zahtjeva za izmjenu pravomoćne sudske odluke i u konačnici do postupka pred Ustavnim sudom. Uslijed promjena ZKP-a, pitanje je li presuda Europskog suda „nova činjenica“, kako ispravno primjećuje Ustavni sud, praktično je izgubilo na važnosti,⁷⁰ ali to ni na koji način ne umanjuje važnost odluke Ustavnog suda na koju prije svega valja gledati kao na odluku koja rješava načelna pitanja izvršenja presuda Europskog suda u hrvatskom pravnom sustavu.

Da bi odgovorio na pitanje predstavlja li konačna presuda Europskog suda „novu činjenicu“, odnosno da bi utvrdio jesu li domaći sudovi ispravno postupili odbacujući Vanjkov zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke, Ustavni je sud posegnuo za judikaturom Europskog suda koja se odnosi *općenito* na pojedinačne mjere kao oblik izvršenja njegovih presuda te *posebno* na ponavljanje postupka kao jednu od pojedinačnih mjera.

U odnosu na obvezu država stranaka da u izvršenju presuda Europskog suda poduzimaju pojedinačne mjere, iz prakse Europskog suda vidljivo je prije svega da se ne radi o *obvezi sredstva*, nego o *obvezi cilja*. Cilj je restitucija, odnosno „uspostava situacije koja je postojala prije nego što je nevaljani čin učinjen“.⁷¹ Restitucija je primarna obveza, iako mogu postojati okolnosti pod kojima država stranka neće biti dužna ostvariti restituciju. Ipak, da bi neostvarenje restitucije bilo u skladu s judikaturom Europskog suda, mora ispuniti dva uvjeta. Prvi je da restitucija mora biti „materijalno nemoguća“ ili „uključivati teret preko svih razmjera u odnosu prema koristi koja iz nje izvire“, a drugi je da država mora pokazati da takve okolnosti postoje,⁷² odnosno eventualni zahtjev za restituciju mora se *osnovano i obrazloženo odbiti*.

Jedna od pojedinačnih mjera kojom se restitucija može ostvariti jest ponavljanje postupka pred domaćim nadležnim tijelima. Kao što je prije kazano⁷³, kada se radi o pojedinačnim mjerama koje se poduzimaju u postupku izvršenja presuda Europskog suda, „odgovorne države u načelu ostaju slobodne izabrati sredstva kojima će ispuniti svoje obveze“⁷⁴ te „Sud nema jurisdikciju naložiti takve mjere“⁷⁵. Međutim, kada se radi o povredi članka 6. Konvencije, odnosno kada je pojedinac osuđen u postupku koji ne ispunjava opće ili posebne uvjete pravičnog postupka, „Sud može naznačiti da je

---

⁶⁹ *V. supra*, bilj. 45.

⁷⁰ *Op. cit.*, bilj. 1, § 26. 1.

⁷¹ Ustavni se sud pozvao na recentnu presudu Velikog vijeća Europskog suda donesenu u slučaju *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) protiv Švicarske*, zahtjev br. 32772/02, presuda od 30. lipnja 2009., § 86.

⁷² *Ibid.*

⁷³ *V. supra*, 2. 2.

⁷⁴ *Op. cit.*, bilj. 71, § 88.

⁷⁵ *Ibid.*, § 89.

ponovno suđenje ili ponovno otvaranje slučaja, zahtijeva li se, u načelu prikladan način ispravljanja povrede“.⁷⁶

Primjenjujući navedene standarde na konkretni slučaj, Ustavni je sud zaključio da su domaći nadležni sudovi pogriješili odbacujući Vanjkov zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke. U osnovi njihove pogreške nalazi se okolnost da su „pravnu stvar s međunarodnopravnim elementima“ u potpunosti poistovjetili s „unutarnjom pravnom stvari“. To je vidljivo iz sljedećega.

U prvom su redu u potpunosti zanemarili činjenicu da su zahtjev za obnovu postupka i zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke Europskog suda dva različita pravna sredstva.⁷⁷ Nakon što su zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke Europskog suda „poistovjetili“ sa zahtjevom za obnovu postupka, domaći nadležni sudovi „čvrsto su se držali tumačenja domaćeg prava koje je za obnovu postupka izgrađeno u praksi sudova za unutarnje pravne stvari“⁷⁸ te su zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke odbacili, čime su „povrijedili članak 46. Konvencije u vezi s člancima 115. stavkom 3. i 134. Ustava“.⁷⁹

Iz odluke Ustavnog suda može se iščitati da se radi o dvama različitim pravnim sredstvima te da je zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke Europskog suda posebno pravo sredstvo na koje se *na odgovarajući način* primjenjuju odredbe o obnovi postupka. Na njega ne treba primjenjivati isključivo domaće pravo, nego u prvom redu valja uzeti u obzir samu presudu Europskog suda te obveze koje za Republiku Hrvatsku proizlaze iz Konvencije i prakse Europskog suda. Da su domaći sudovi tako postupili, Vanjkov zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke ne bi odbacili, nego bi odlučili o njegovoj osnovanosti te bi ga ili prihvatili ili obrazloženo odbili.⁸⁰

Potrebno je istaknuti da Ustavni sud nije utvrdio da su nadležni domaći sudovi pogriješili time što *nisu prihvatili* zahtjev gospodina Vanjka za izmjenu pravomoćne sudske odluke i time mu onemogućili obnavljanje disciplinskog postupka uz puno poštivanje jamstava pravičnog suđenja iz članka 6. Konvencije. Nadležni su domaći sudovi povrijedili Konvenciju i Ustav time što o zahtjevu za izmjenu pravomoćne sudske odluke nisu *meritorno odlučivali*, nego su ga *odbacili*. Obveza izvršenja presuda Europskog suda sukladno Konvenciji i praksi Suda zahtijevala je da se o zahtjevu meritorno odluči, odnosno da se zahtjev prihvati i odobri obnova disciplinskog postupka ili da se zahtjev *obrazloženo odbije*. Da bi se u okolnostima konkretnog slučaja o zahtjevu moglo meritorno odlučivati, bilo je potrebno presudu Europskog suda u slučaju *Vanjak protiv Hrvatske* prihvatiti kao „novu činjenicu“, kako je to u svojem zahtjevu za izmjenu pravomoćne sudske odluke istaknuo gospodin Vanjak.

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ *Op. cit.*, bilj. 1, § 35.

⁷⁸ *Ibid.*, § 36.

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ *Ibid.*, § 39. 2.

Ustavni sud sam nije dao odgovor na pitanje je li zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke u konkretnom slučaju trebalo prihvatiti ili odbiti. Međutim, dao je jasne upute domaćim nadležnim sudovima na koji način trebaju postupati odlučujući o osnovanosti tog zahtjeva. „Ispitivanje osnovanosti zahtjeva za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke Europskog suda mora biti utemeljeno na osobitim okolnostima konkretnog slučaja (u prvom redu, na prirodi djela i/ili težini kazne), na utvrđenjima o povredama i razlozima za ta utvrđenja koji su sadržani u presudi Europskog suda te na sudskoj praksi tog suda.“⁸¹

4. ZAKLJUČAK

Predstavljena odluka Ustavnog suda ima nedvojbeno veliku važnost za hrvatski pravni sustav. Riječ je, prije svega, o prvoj odluci Ustavnog suda u kojoj se taj sud detaljnije bavi obvezama nadležnih domaćih tijela u izvršenju konačnih presuda Europskog suda. Nadalje, radi se o odluci koja ima načelno značenje jer ustanovljava „opća ustavnopravna stajališta o obvezama sudova pri izvršenju presuda Europskog suda“.⁸² Odlukom se definira ustavnopravna osnova za izvršenje presuda Europskog suda te se za domaća nadležna tijela ustanovljava obveza konvencijski-konformnog tumačenja domaćeg prava u postupcima vezanima uz izvršenje konačnih presuda Europskog suda. U postupcima koji se odnose na izvršenje konačnih presuda Europskog suda domaći sudovi i druga nadležna domaća tijela dužni su postupati prije svega u skladu s konačnom presudom Europskog suda koja se izvršava. Osim same te presude, nadležna su domaća tijela dužna postupati i u skladu s cjelokupnom sudskom praksom tog Suda, što pretpostavlja poznavanje i ispravno razumijevanje njegove judikature.

Međutim, ne treba zaboraviti da odluka Ustavnog suda ima i određena ograničenja te da njome nisu riješena sva pitanja koja se pojavljuju ili će se pojaviti u postupcima vezanima za izvršenje konačnih presuda Europskog suda. Prije svega, odluka Ustavnog suda odnosi se samo na jednu mjeru koju države stranke mogu poduzeti radi izvršenja konačne presude Europskog suda, a to je ponavljanje postupka. Kao drugo, odluka Ustavnog suda donesena je u kontekstu povrede prava zajamčenih člankom 6. Konvencije u postupku čije je ponavljanje zatraženo pred nadležnim domaćim sudovima. Na nju valja gledati s načelne pozicije, ali prije svega unutar tih okvira. U tom kontekstu na zaključak Ustavnog suda da se navedena stajališta „odgovarajuće primjenjuju u svim postupcima koji se pokreću radi ponovnog (novog) suđenja kao pojedinačne mjere izvršenja presude Europskog suda u kojoj je utvrđena povreda prava na pravično suđenje ili povreda nekog drugog konvencijskog prava“⁸³ ipak trebati gledati s oprezom. Valja očekivati da će se u vezi s izvršenjem konačnih presuda Europskog suda u hrvatskom pravnom sustavu pojaviti još brojna pitanja koja će zahtijevati odgovarajuća rješenja na upravnoj, sudskoj, zakonodavnoj i ustavnoj razini.

---

⁸¹ *Op. cit.*, bilj. 1, § 39. 1.

⁸² *Ibid.*, § 44.

⁸³ *Ibid.*

Summary

**OBLIGATION TO EXECUTE FINAL JUDGMENTS OF THE EUROPEAN COURT OF
HUMAN RIGHTS – IN RELATION TO THE DECISION AND RULING
OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF THE REPUBLIC OF CROATIA
NO. U-III/3304/2011 OF 23 JANUARY 2013**

The paper analyses the first decision adopted by the Constitutional Court of the Republic of Croatia concerning the issue of execution of final judgments of the European Court of Human Rights. As a basis for an analysis of the decision, the introduction of the paper provides prevalent attitudes on the legally binding character of the final judgments of the European Court, on the supervision of their execution and on the measures that may be taken by countries for the purpose of their execution. The analysis of the Constitutional Court's decision is preceded by a short introduction to the facts of the case and the national proceedings that led to proceedings before the Constitutional Court. The analysis is primarily focused on the most important principles expressed by the Constitutional Court: the legally binding character of final judgments of the European Court and the constitutional basis for their execution and the obligation of competent national authorities to interpret national law, in proceedings concerning the execution of final judgments of the European Court, in compliance with Croatian obligations arising from the European Convention and the case-law of the European Court (the obligation of convention-based interpretation of national law). The importance of the Constitutional Court's decision for the Croatian legal system and its scope are analysed in the conclusion.

Keywords: European Court of Human Rights, execution of final judgments of the European Court, Constitutional Court of the Republic of Croatia

Author:

Zoran Burić

Assistant Lecturer, Department of Criminal Procedural Law,
Faculty of Law, University of Zagreb